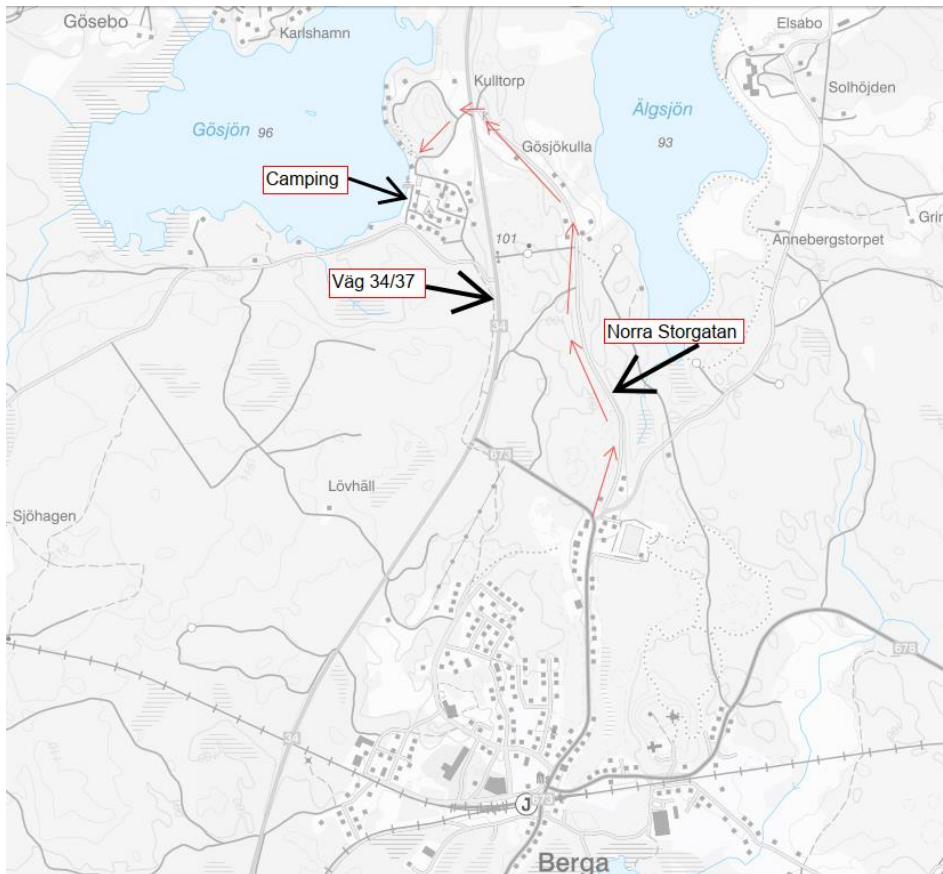

1 VA - utbyggnad Gösjön

1.1 Allmän orientering

Planer på att förtäta och utöka den befintliga bebyggelsen runt Gösjön har funnits under en längre tid och området har varit föremål för flera tidigare utredningar.

Gösjön är belägen norr om Berga i Högsby kommun. Öster om sjön löper väg 34/37 och ytterligare österut ligger Älgsjön, se Figur 1. Närmaste befintliga kommunala VA-ledningsnät finns i Berga, vid Norra Storgatan. Avståndet från möjlig anslutningspunkt i Norra Storgatan till campingen vid Gösjön uppgår till cirka 2,5 km, under förutsättning att ledningarna dras längs Norra Storgatan fram till korsningen med väg 34/37 och därefter vidare mot campingen.

Figur 1. Bild över Gösjön, Älgsjön och Berga.

I Figur 2 framgår hur områdena Gösebo och Karlshamn är belägna norr om Gösjön. Sydöst om sjön finns en kommunal badplats, en camping samt cirka 30 fritidshus belägna på ofri grund. Även fritidshusen norr om campingen, längs Gösjöns strand, är uppförda på ofri grund. Söder om Gösjön finns ytterligare cirka sex fastigheter med fritidshus.

Figur 2. Bild över Gösjön och de fastigheter som ligger runt om sjön.

1.2 Gösjön - bakgrund

Vid Gösjön finns Högsby kommuns viktigaste badplats och området utgör även ett välbesökt stug- och campingområde. Inom området finns två utpekade LIS-områden (landsbygdsutveckling i strandnära läge) enligt kommunens översiktsplan. Området är även klassat som utbyggnadsområde i kommunens vattentjänstplan. Den 4 juni 2024 beslutade kommunledningsutskottet att inleda ett programarbete för Gösjön.

Norr om Gösjön, inklusive områdena Karlshamn och Gösebo, finns cirka 20 bostadshus på avstyckade tomter, varav majoriteten utgör fritidsbebyggelse. Därutöver finns cirka tio obebyggda, avstyckade tomter, vilket innebär en potentiell framtida ökning av bebyggelsen. Öster om Gösjön ligger campingen med cirka 30 stugor på ofri grund. Norr om campingen finns ytterligare cirka tio mindre och äldre stugor, även dessa på ofri grund. Söder om Gösjön finns omkring fem fastigheter.

De cirka tio mindre fritidshusen norr om campingen, belägna direkt vid strandlinjen, bedöms vara i sådant skick och med så pass stort inbördes avstånd mellan varandra att de inte förutsätts vara aktuella för framtida kommunal VA – anslutning.

Vatten- och spillvattenförsörjningen inom området sker i dagsläget genom enskilda anläggningar. Det har konstaterats kvalitetsproblem avseende dricksvattnet, vilka bedöms vara relaterade till påverkan från spillvattenanläggningar. Tidigare utredningar har visat att Gösjön, som recipient för området, är känslig ur recipient- och miljösynpunkt. Den samlade utsläppsbelastningen från befintliga enskilda avloppsanläggningar bedöms som hög och innebär risk för negativ påverkan på sjöns vattenkvalitet.

Ytterligare exploatering, särskilt norr om Gösjön, riskerar att öka belastningen på recipienten om inte befintliga lösningar för vatten och spillvatten förbättras eller ersätts av kommunal VA-försörjning. Detta motiverar behovet av att utreda en samlad VA-lösning för området kring Gösjön.

Sweco har fått i uppdrag att utreda kostnaderna för att anlägga kommunala vatten- och spillvattenledningar från Berga fram till campingen, där en gemensamhetsanläggning planeras. Beroende på utfallet av denna kostnadsutredning kan det även bli aktuellt att utreda utbyggnad av kommunala VA-ledningar till Karlshamn och Gösebo.

1.3 Kommunens skyldighet att inrätta allmän VA-anläggning

Lagen (2006:412) om allmänna vattentjänster (LAV) syftar till att säkerställa att vattenförsörjning och avlopp ordnas i ett större sammanhang när detta behövs med hänsyn till skyddet för människors hälsa eller miljön (1 §). Bedömningar enligt lagen ska göras utifrån dess övergripande syfte, vilket innebär att utbyggnad av allmän VA-försörjning ska vara behovsbaserad och motiverad av hälsoskydds- och miljöskyddsintressen.

Om det, med hänsyn till skyddet för människors hälsa eller miljön, finns behov av att ordna vattenförsörjning eller avlopp i ett större sammanhang för viss befintlig eller planerad bebyggelse, är kommunen skyldig att fastställa ett verksamhetsområde där vattentjänsterna ska ordnas. Kommunen ska vidare säkerställa att behovet, så länge det kvarstår, snarast tillgodoses genom en allmän VA-anläggning (6 § första stycket LAV).

Vid bedömningen ska särskild hänsyn tas till möjligheterna att tillgodose behovet genom enskilda anläggningar som kan godtas med hänsyn till skyddet för människors hälsa och miljön (6 § andra stycket LAV). Ett verksamhetsområde kan avgränsas så att olika vattentjänster omfattar olika delar av området.

1.3.1 Rekvisitet ” i ett större sammanhang”

För att VA-frågor ska anses behöva lösas i ett större sammanhang krävs normalt att fler än ett fåtal fastigheter berörs. Hur många fastigheter som ska omfattas avgörs främst av hur starkt behovet av skydd för människors hälsa och miljön är (prop. 2005/06:78 s. 42). Enligt praxis krävs i regel en någorlunda samlad bebyggelse om cirka 20–30 fastigheter för att skyldighet enligt 6 § LAV ska aktualiseras. Antalet kan dock vara lägre om bebyggelsen är tät och sanitära hänsyn därmed får ökad betydelse.

Avstånden mellan delområdena runt Gösjön är sådana att enskilda VA-lösningar i de mer glest bebyggda delarna kan utgöra ett kostnadseffektivt alternativ, under förutsättning att anläggningarna uppfyller tekniska och hygieniska krav samt inte medför negativ påverkan på recipienten. Bedömningen av behovet av allmän VA-försörjning bör därför göras differentierat mellan delområdena.

1.3.2 Hälsa – och miljöaspekter

Skyddet för människors hälsa avser att undanröja förhållanden som kan innebära hälsorisker. Med nutida anspråk på hygienisk standard krävs inte längre att miljö- och hälsovådliga olägenheter redan har uppkommit för att behov av att inrätta ett verksamhetsområde ska föreligga. Vatten och

Samhällsteknik har tidigare gjort en utredning (VoS, 2007). I denna utredning bedöms samtliga enskilda avloppsanläggningar runt sjön sannolikt inte uppfylla de krav som vid tidpunkten gällde enligt Naturvårdsverkets allmänna råd om små avloppsanordningar för hushållspillvatten (Naturvårdsverket, 2006). Dessa allmänna råd har sedermera ersatts av Havs- och vattenmyndighetens författningssamling vilken i dag utgör gällande vägledning för bedömning av små avloppsanläggningar (Havs- och vattenmyndigheten, 2016).

För att miljöskyddskriteriet ska anses uppfyllt krävs att en allmän VA-anläggning förhindrar eller väsentligt motverkar påtagliga olägenheter för miljön (prop. 2005/06:78 s. 45). Detta innebär att den minskade tillförseln av näringsämnen till recipienten inte får vara försumbar i förhållande till den totala belastningen.

Grundvattenförekomsten Bockaraformationen vid Gösjön se Figur 3, ligger mellan Gösjön och Älgsjön och sträcker sig även norr om Gösjön samt en bit söder ut mot Berga. Grundvattenförekomstens miljö kvalitetsnorm är god kemisk och kvantitativ status (VISS, 2026).

Enligt Havs och vattenmyndigheten har badplatsen Gösjön utmärkt kvalitet enligt klassificering 2025 (som även gäller under badsäsong 2026).

Det är av stor vikt att grundvattenförekomster och närliggande badvatten inte påverkas negativt av intilliggande fastigheters enskilda vatten- och avloppslösningar. Grundvattnet utgör en viktig resurs för dricksvattenförsörjning och har samtidigt en central roll för ekosystemens funktion. Otillräckligt utformade, felplacerade eller bristfälligt fungerande enskilda avloppsanläggningar kan medföra risk för förorening av grundvattnet genom tillförsel av näringsämnen, bakterier och andra föroreningar.

Påverkan från enskilda avloppslösningar kan även leda till försämrad vattenkvalitet i närliggande ytvatten och badvatten. Förhöjda halter av näringsämnen och mikrobiologiska föroreningar kan orsaka övergödning, algblomning samt ökad smittrisk, vilket i sin tur kan påverka både människors hälsa och möjligheten till rekreation negativt. Detta strider mot gällande miljö kvalitetsnormer för vatten samt mot målsättningen om god ekologisk och kemisk status.

För att minimera risken för negativ påverkan krävs att enskilda vatten- och avloppslösningar lokaliseras, dimensioneras och utformas med hänsyn till rådande hydrogeologiska förhållanden, skyddsavstånd samt markens infiltrationsförmåga. Regelbunden tillsyn, kontroll och vid behov uppgradering av befintliga anläggningar är nödvändig för att säkerställa långsiktigt skydd av grundvattenförekomster och badvatten samt för att uppfylla kraven i miljöbalken och tillhörande föreskrifter.

Figur 3. Grundvattenförekomsten Bockaraformationen vid Gösjön (WA53956195).

1.4 Anslutning till kommunalt vatten och avlopp

Närmaste möjliga anslutningspunkt till det kommunala vatten- och avlopps nätet är belägen i Berga, söder om Gösjön, på östra sidan av väg 34/37. Avståndet mellan anslutningspunkten i Berga och campingområdet uppgår till drygt 2 km. Den sammanlagda längden av erforderliga ledningssträckor inom campingområdet beräknas till cirka 800 meter.

Planerad lösning innebär att två separata anslutningspunkter anordnas inom campingen: en anslutning för campingverksamheten samt en anslutning för stugområdet. Stugorna avses bilda en gemensamhetsanläggning som ansluts till det kommunala nätet via denna separata anslutning. Eftersom dessa stugor är belägna på ofri grund kan det bli aktuellt att inrätta ledningsrätt samt upprätta och underteckna erforderliga avtal med berörda fastighetsägare.

De fritidshus som är belägna norr om campingen och som ligger på ofri grund omfattas inte av planerad anslutning, då byggnaderna bedöms vara i för dåligt skick för att anslutas till kommunalt vatten och avlopp.

Gemensamhetsanläggningen kommer att belastas med anläggningsavgift enligt gällande taxa.

Topografien inom området sluttar ned mot Gösjön, vilket medför att trycksatta spillvattenledningar och ett LTA-system (lätt tryckavlopp) bedöms vara nödvändiga för att säkerställa fungerande avledning. Vid kostnadsberäkningar för utbyggnad av kommunala ledningar inkluderas alltid ett påslag för oförutsedda kostnader. Sådana händelser kan exempelvis utgöras av förekomst av berg som kräver sprängning eller upptäckt av förorenade massor i samband med rivning av asfalt.

Kostnadsberäkningar har genomförts med utgångspunkt i att vatten- och spillvattenledningar förläggs i Norra Storgatan från Berga fram till passagen under väg 34/37. Därefter förläggs ledningarna vidare i den grusväg som leder fram till campingområdet. Den totala kostnaden för denna sträcka bedöms uppgå till cirka 14,5 mkr, vilket motsvarar en genomsnittlig kostnad om cirka 3 700 kronor per löpmeter ledning.

Kostnaden för utbyggnad av vatten- och spillvattenledningar inom stugområdet bedöms uppgå till cirka 4,4 mkr. Detta motsvarar en genomsnittlig kostnad om cirka 2 800 kronor per löpmeter ledning. I denna kostnad ingår inte LTA-

anläggningar. Kostnaden för en LTA-anläggning uppskattas till cirka 50 tkr per fastighet. Om fritidshusen i anslutning till campingen organiseras i en gemensamhetsanläggning kan kostnaden för LTA-anläggning komma att belasta denna. Även campingen bedöms ha behov av en egen LTA-anläggning.

2 Slutsats

Den övergripande analys som är gjord visar att området kring Gösjön har stor betydelse ur såväl rekreations-, miljö- som utvecklingsperspektiv och att befintliga lösningar för vatten- och spillvattenhantering är otillräckliga för att långsiktigt säkerställa skyddet för människors hälsa och miljön. Gösjön är en känslig recipient och belastningen från nuvarande enskilda avloppsanläggningar bedöms vara hög, samtidigt som kvalitetsproblem avseende dricksvatten har konstaterats. Ytterligare exploatering riskerar att förstärka denna belastning om inte mer hållbara VA-lösningar införs.

Mot bakgrund av områdets bebyggelsestruktur, antalet fastigheter och den samlade miljöpåverkan bedöms behovet av VA-lösningar behöva prövas i ett större sammanhang, i enlighet med lagen om allmänna vattentjänster. Bedömningen bör dock göras differentierat mellan delområdena runt Gösjön. För campingområdet och stugområdet i dess närhet finns tydliga skäl, utifrån både hälso- och miljöaspekter, att överväga anslutning till kommunalt vatten och avlopp. För mer glest bebyggda områden kan enskilda lösningar fortsatt vara möjliga, under förutsättning att de uppfyller gällande krav och inte medför negativ påverkan på recipienten.

Den tekniska utredningen visar att anslutning till kommunalt VA från Berga till campingen är genomförbar men förenad med betydande kostnader. Den totala investeringskostnaden för ledningsdragning fram till campingområdet bedöms uppgå till cirka 14,5 miljoner kronor, med ytterligare cirka 4,4 miljoner kronor för utbyggnad inom stugområdet. Topografiska förhållanden innebär att trycksatta spillvattenledningar och LTA-system krävs, vilket påverkar både teknisk utformning och kostnadsnivå.

Sammantaget bedöms en utbyggnad av kommunalt VA till campingområdet vid Gösjön bidra till minskad miljöbelastning, förbättrad vattenkvalitet och ett stärkt skydd för grundvattenförekomsten och badvattnet. Utbyggnaden skulle även skapa förutsättningar för en långsiktigt hållbar utveckling av området i linje med kommunens översiktsplan, vattentjänstplan och utpekade LIS-områden. Beslut om fortsatt utbyggnad till övriga delområden bör baseras på kompletterande prövningar av behov, kostnadseffektivitet och miljönytta.

3 Referenser

- Havs- och vattenmyndigheten. (2016). *Havs- och vattenmyndighetens författningssamling*.
- Naturvårdsverket. (2006). *Allmänna råd om små avloppsanordningar för hushålls- och industriavlopp*.
- VISS. (2026). *Vatteninformationssystem Sverige*. Hämtat från <https://viss.lansstyrelsen.se/>
- VoS. (2007). *PM Möjliga VA-lösningar Gösjön*.